

Назва секції: Економіка та управління підприємствами

УДК: 338.43:005.35

Лункіна Т.І.,

канд. екон. наук, доцент,

доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Миколаївський національний аграрний університет

ФОРМУВАННЯ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЛОКАЛЬНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ

Велику роль у формуванні суспільства відіграють інституції, зокрема їх вплив на ефективність використання обмежених ресурсів та на досягнення соціального зростання суспільства на основі Цілей сталого розвитку. В науковій літературі основною теорією інституціоналізму є фокусування уваги не тільки на економічних та технологічних чинниках розвитку суспільства, а й на соціальних, морально-етичних та екологічних.

Існує дуже багато поглядів та підходів щодо тлумачення дефініцій інститут та інституція. Це пояснюється складністю та багатогранністю даного поняття, адже кожне трактування характеризує окремий спектр (напрямок) даних дефініцій й ґрунтується на суб'єктивному баченні даних підходів. На нашу думку, дані категорії є різні за змістом і за значенням. Ґрунтовне роз'яснення щодо категорій інститут та інституція пропонує Катигрובה О. В. На її думку інститут – це тривалі суспільно-економічні відносини, які базуються на формальних і неформальних інституціях, а також суб'єкт-носій соціально-економічних відносин (держава, фірма, домогосподарство, банк, підприємство тощо). Інституція – це система формальних та неформальних норм і правил у вигляді стандартів поведінки, звичок, звичаїв, які визначають домінуючий спосіб мислення для суспільної формації [1].

Основним підґрунтям інституціонального забезпечення є певні умови тієї чи іншої країни, яке й формує інституціональне середовище економічної

системи в цілому. Інституціональне середовище поєднує у собі формальні та неформальні взаємовідносини людей, ґрунтуючись на історично-культурних унаслідуваннях, ментальності, традиціях, системі ціннісних орієнтирів тощо. Форми інституціонального забезпечення можуть з часом змінюватися, зникати, перетворюватися в інші нові форми, в залежності від умов, можливостей та потреб суспільства.

На основі проведених досліджень, встановлено, що елементи інституціонального середовища є засобами впливу на реальний економічний та соціальний розвиток країни. Так, рівень життя населення в кожній країні є різним і залежить від політичних, економічних, соціальних та інших факторів впливу. Якщо для однієї країни соціальні стандарти у сфері доходів (мінімальна заробітна плата, прожитковий мінімум) встановлюються на рівні доходної частини країни і можуть бути значно високими, то для іншої країни в залежності від її розвитку, ці ж самі стандарти можуть бути досить на низькому рівні.

Проаналізувавши статистичні дані соціального розвитку країн світу протягом 2000-2016 рр. можна сказати, що найбільший рівень ВВП на душу населення спостерігається у США в 2016 р. і складає 57 294 дол. США, найменший рівень цього показника в Україні у 2016 р., що становить 2052 дол. США. За досліджуваний період найвищий показник очікуваної тривалості життя спостерігається в Японії, що складає 83,8, а найменший – в Україні 71,2. Рівень писемності серед дорослих в Україні з за період дослідження зростає і у звітному році становить 87,2%. Показник людського розвитку досягнув найбільшої позначки у США в 2016 р. – 0,92, а найнижчий в Україні – 0,77 [2,3,4].

З огляду на те, що середовище формування локальної соціальної відповідальності формується під впливом соціально-економічного розвитку як країни, так і суб'єкта господарювання (в. т.ч. індивіда), тому кожний напрям формує своє інституціональне середовище та має свої фактори впливу.

На основі проведених досліджень, нами запропоновано при формуванні середовища локальної соціальної відповідальності аграрного підприємства розрізняти такі напрями: індивідуальний, організаційний, інституціональний.

У результаті формування середовища локальної соціальної відповідальності створюється позитивний результат по всіх наведених напрямках. Так, на рівні індивідуальному, це зацікавленість співробітників у результатах своєї праці. На організаційному – підвищуються фінансові показники діяльності аграрного підприємства. На інституціональному – значно покращується імідж підприємства та попит на аграрну продукцію.

Соціальні інститути в процесі формування під впливом формальних та неформальних інституцій утворюють інституціональне середовище, яке спонукає підприємства, в тому числі й аграрні, шукати нові форми (моделі побудови бізнесу). Процес інституціонального забезпечення локальної соціальної відповідальності суб'єктів аграрного сектора повинен здійснюватися на основі взаємодії певних інститутів та інституцій як на рівні підприємства, так і на рівні держави. На рівні підприємства основними складовими інституціонального забезпечення є: організаційно-кадрова, екологічна, економічна, соціального спрямування компоненти. На рівні держави – це складові фінансової, нормативно-правової, виробничої, соціальної та інших елементів інституціонального забезпечення.

Тільки за умови ефективної взаємодії між різними рівнями (підприємства, держави) можливе раціональне та нове утворення сучасних напрямів інституціонального забезпечення (соціальне партнерство, агропромислова інтеграція, соціальне підприємництво, нові моделі управління підприємством (бірюзова модель, принцип укладених кіл, паралельні команди, мережа індивідуальних контрактів тощо). А в кінцевому підсумку, забезпечення продовольчої безпеки країни та підвищення рівня соціальних стандартів суспільства.

Список літератури:

1. Катигрובה О. В. Сутнісна характеристика понять «інститут» та «інституція» в теорії інновацій / О. В. Катигрובה [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.sworld.com.ua/index.php/uk/economy-311/economic-theory-and-history-311/7510-description-of-understanding-sutnsna-qnstitutq-ta-qnstitutsyaq-in-teor-nnovatsy>. — Назва з екрану.
2. Світовий центр даних з геоінформатики та сталого розвитку [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://wdc.org.ua/uk/node/39606/>. — Назва з екрану.
3. Global Launch of 2016 Human Development Report [Electronic resource]. — Access mode : <http://hdr.undp.org/en/indicators/69206>.
4. United Nations development programme [Electronic resource]. — Access mode : <http://www.undp.org/content/undp/en/home.html>.